

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะ เป็นการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการวิจัยในครั้งนี้ โดยจะ เสนอตามลำดับขั้นดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพจำนวน 52 โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์อำเภอ จำนวน 13 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 52 และครูผู้สอน จำนวน 208 คน รวมผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 277 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือด้วยตนเอง โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ลักษณะของเครื่องมือ มี 3 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถาม และแบบศึกษาเอกสาร ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวยกเว้น แบบศึกษาเอกสาร แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นการถามเกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ

ตอนที่ 2 เป็นการถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มครูงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ในด้านการเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลการใช้แผนการสอน

ตอนที่ 3 เป็นการถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มครูงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ในด้านการเตรียมการดำเนินงาน และการประเมินผลการใช้แผนการสอน

สำหรับแบบศึกษาเอกสาร เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารได้แก่ โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มครูงานและพื้นฐานอาชีพ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง และแบบรายงานผลการใช้แผนการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามทั้งหมด 260 ฉบับ สำหรับสอบถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 52 ฉบับ และครูผู้สอน จำนวน 208 ฉบับ ได้รับข้อมูลกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 252 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.92

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์อำเภอ 13 คน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมด และได้ข้อมูลครบ 100%

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย สำหรับแบบศึกษาเอกสารนั้นเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการศึกษานิเทศก์ เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ส่วนใหญ่ มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี เวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอยู่ในระหว่าง 11-15 ปี

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นชายมากกว่าเป็นหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ส่วนใหญ่ วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง 5-10 ปี เคยเข้ารับการอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางเป็นผู้จัด และพ.ศ. ที่จัดส่วนใหญ่ได้แก่ พ.ศ. 2532 ระยะเวลาที่จัดส่วนใหญ่ 3 วัน

ครูผู้สอน เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่วิชาเอกประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ในระหว่าง 11-15 ปี มีงานที่ได้รับมอบหมายนอกจากงานสอน ส่วนใหญ่ได้แก่งานการเงินโรงเรียน การเข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ได้รับการอบรมในปี พ.ศ. 2530 และระยะเวลาที่จัดส่วนใหญ่ 5 วัน

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ดังนี้

1. การเตรียมการดำเนินงาน มีการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน และแหล่งข้อมูลที่ศึกษาได้แก่ หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรพุทธศักราช 2521 แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ วิธีการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน คือ การจัดประชุมชี้แจง และการจัดประชุมสัมมนา

สำหรับการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าโครงการ ผู้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าโครงการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ โดยศึกษานิเทศก์อำเภอมีส่วนร่วมในการคัดเลือกโรงเรียนในด้านเป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับจังหวัด เกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนได้แก่ เป็นโรงเรียนที่มีพื้นที่เพียงพอ สำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติในด้านงานเกษตรเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ยากจน นักเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอาหารกลางวัน และมีจำนวนครูเพียงพอครบทุกชั้นเรียน

สำหรับการเตรียมบุคลากร มีวิธีดำเนินการด้วยการจัดประชุมชี้แจง อบรมเชิงปฏิบัติการ และประชุมสัมมนา สำหรับการเตรียมการในระดับอำเภอพบว่าศึกษานิเทศก์จังหวัดได้ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับบรรยายการดำเนินงานให้ศึกษานิเทศก์อำเภอได้ทราบ และศึกษานิเทศก์อำเภอได้มีการเตรียมความรู้ด้วยการศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรพุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ และได้ศึกษาเอกสารของจังหวัดเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการ

สำหรับการเตรียมงบประมาณ มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินงานด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการประสานงานกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคเหนือ จังหวัดลำปาง และวิทยาลัยเกษตรกรรมลำปาง

2. การดำเนินงานตามโครงการ

2.1 การจัดทำแผนการสอน

การกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนการสอนพบว่ามีกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำ ด้วยการตั้งเป็นคณะทำงาน สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมในการจัดทำแผนการสอนได้แก่ เป็นครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และเป็นศึกษานิเทศก์จังหวัด

การชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน เพื่อให้คณะทำงานได้รับทราบร่วมกัน พบว่าได้ปฏิบัติ และวิธีดำเนินการได้แก่ ประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คณะทำงานแต่ละคนได้ศึกษา

การศึกษาแนวทางการเขียนแผนการสอน แหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษาได้จากแผนการสอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพของกรมวิชาการ และแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 นอกจากนี้ได้ศึกษาจากแผนการสอนแขนงวิชาการเลือกกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของเขตการศึกษา 8

การวางแผนการดำเนินงานในการเขียนแผนการสอน พบว่ามีวิธีการปฏิบัติด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมาย ขอบเขตและวิธีดำเนินงาน การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น จัดตำราเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ให้คณะทำงานได้ศึกษา จัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และประชุมเชิงปฏิบัติการแก่คณะทำงาน

การมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนการสอนพบว่า คณะจัดทำแผนการสอนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนการสอน ซึ่งหลักเกณฑ์ประกอบด้วยหลักการและแนวปฏิบัติหน้าที่กำหนดไว้ในแบบแผนการสอน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เปิด

โอกาสให้โรงเรียนสามารถดัดแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และตอบสนองจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและเกณฑ์การใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ พุทธศักราช 2521

การกำหนดรูปแบบของแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ พบว่า ได้มีการกำหนดตามรูปแบบแผนการสอนของกรมวิชาการ และให้มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการเรียนการสอนงานทั้งสาม เพื่อจัดจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ในโครงการอาหารกลางวัน และสหกรณ์โรงเรียน

การกำหนดเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และเหมาะสมกับท้องถิ่น พบว่ากำหนดไว้ดังนี้คือ เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ทั้งด้านทรัพยากรในท้องถิ่น อาชีพ และโอกาสที่นักเรียนจะสามารถประกอบอาชีพในภายหน้าได้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครอบครัวและชุมชน และอยู่ในวิสัยที่จะนำไปปฏิบัติได้ และโรงเรียนสามารถจัดทำได้

การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้มีการประสานสัมพันธ์กันและเป็นไปในลักษณะครบวงจรตามที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้คือ ให้มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการเรียนการสอนภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติของการเรียนการสอน แต่ละงาน และการบูรณาการงานทั้งสามได้แก่งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง และให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการเรียนการสอนแต่ละงานเป็นไปอย่างเหมาะสม รวมทั้งในส่วนที่เป็นการบูรณาการของการเรียนการสอนกับงานที่เกี่ยวข้อง และการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการนำผลผลิตจากการเรียนการสอนเข้าจำหน่ายในสหกรณ์โรงเรียน และหรือจัดจำหน่ายในท้องถิ่น

ขั้นตอนในการจัดทำแผนการสอนได้กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้คือ ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างและแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนการสอน นำแผนการสอนไปทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขการสอนก่อนนำไปใช้จริง

การยกร่างแผนการสอน มีกระบวนการยกร่างแผนการสอนไว้ดังนี้คือ จัดเนื้อหาสาระและคาบเวลาเรียนให้ประสานสัมพันธ์กันระหว่างงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง และงานอาชีพในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เลือกสื่ออุปกรณ์ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น สามารถนำมาใช้ฝึกปฏิบัติในการเรียนการสอนได้ และเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนไปสัมพันธ์กับจุดประสงค์รวมทั้งการกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล

เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบแผนการสอน ได้มีการกำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้คือ เนื้อหาวิชา เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การกำหนดคาบเวลาเรียนเหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างรายวิชาที่อยู่ใน กลุ่มวิชาเดียวกัน และกิจกรรมที่กำหนดสามารถนำไปสู่ผลการเรียนตามจุดประสงค์ได้จริง และ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

การตรวจสอบแผนการสอนได้ดำเนินการด้วยวิธีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอนได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด และคณะครูผู้จัดทำแผน การสอน

2.2 การนำแผนการสอนไปใช้ในโรงเรียน

2.2.1 การเตรียมบุคลากรภายในโรงเรียน

การกำหนดบุคลากรเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานตามโครงการ ได้จัดดำเนินการด้วยวิธีดังนี้คือ ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณะครูเพื่อกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ และ การเตรียมการให้ความรู้แก่คณะครู เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐาน อาชีพให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้ใช้วิธีการประชุมชี้แจง นอกจากนี้ยังได้จัดหา แหล่งความรู้และจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม

การสำรวจความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพภายในโรงเรียน วิธีดำเนินการได้แก่สังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ครูภายในโรงเรียน

2.2.2 การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อม

การจัดอาคารสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูสำหรับใช้ ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการมีวิธีดำเนินการดังนี้คือ ปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายของโครงการ จัดเตรียมห้องเก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการฝึก ปฏิบัติการเรียนการสอน

การสำรวจแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการจัดการ เรียนการสอน ได้มีการสำรวจด้วยวิธีสอบถามจากผู้ปกครองนักเรียน และสัมภาษณ์คณะกรรมการศึกษา โรงเรียน

การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนภายในโรงเรียน ได้ใช้วิธีให้คำปรึกษาแก่ครูอย่างสม่ำเสมอและจริงจัง ชมผลงานที่ปรากฏ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้

2.2.3 การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มีการสนับสนุนและได้ดำเนินการด้วยวิธีให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ในโครงการอาหารกลางวัน และส่วนที่เหลือใช้ไปจัดจำหน่ายในสหกรณ์โรงเรียน มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ร่วมกันในลักษณะที่มีการประสานสัมพันธ์กันและครบวงจร จัดหาแหล่งจำหน่ายภายนอกโรงเรียนเพื่อนำผลผลิตที่ได้ไปจัดจำหน่าย เป็นการส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน

2.2.4 การประชาสัมพันธ์

ผู้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ได้แก่คณะครูภายในโรงเรียน และคณะกรรมการศึกษาโรงเรียน วิธีดำเนินการประชาสัมพันธ์ได้มีการจัดประชุมชี้แจงผู้ปกครองนักเรียน และเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับกลุ่มเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการศึกษาโรงเรียน และคณะครูภายในโรงเรียน

2.2.5 การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล

การเตรียมการสอนมีการศึกษาแผนการสอนในเรื่องที่จะสอนแต่ละครั้ง ทั้งในด้านความถี่รอบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนการสอนและความพร้อมของนักเรียน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์โดยเฉพาะที่มีในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนจะต้องใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน ศึกษางาน และจัดเตรียมงานประกอบแผนการสอนแต่ละเรื่องที่จะสอน

การเตรียมการจัดสถานที่เรียนและวัสดุอุปกรณ์สำหรับภาคปฏิบัติ มีการสำรวจแผนการสอนเพื่อจะได้ทราบว่า มีเรื่องใดบ้างในงานใดบ้างที่จะต้องให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยให้มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่างและพิจารณาความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุฝึกและเครื่องมือที่จะต้องใช้

การกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยฝึกให้นักเรียนมีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนมี

ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำงานด้วยตนเองมีการเน้นภาคปฏิบัติเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการทำงาน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนผลที่ได้จากการวัดกิจกรรมนักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จะประกอบอาชีพที่ตนสนใจอย่างเหมาะสมกับวัย และระดับการศึกษา นักเรียนมีความรักและสนใจในงานที่ทำมากขึ้น และมีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์มากขึ้น

ในการสอนงานเกษตร ผลผลิตที่ได้จากการฝึกปฏิบัติได้นำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันในลักษณะที่ครบวงจรคือมีการนำไปใช้ในงานบ้าน แล้วผลิตผลที่เหลือใช้ได้นำไปใช้ในงานประดิษฐ์ และจัดจำหน่ายไปยังโครงการสหกรณ์โรงเรียนตามลำดับ

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนได้เข้าอาชีพเรียนได้ดียิ่งขึ้น พบว่าได้มีการจัดด้วยวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนไปจัดนิทรรศการ และมีการเผยแพร่ผลงานไปยังชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

การประเมินผลก่อนการเรียนมีการประเมินด้วยวิธีการสนทนาซักถามและสังเกตความพร้อมของนักเรียน สำหรับการประเมินผลระหว่างเรียน มีการประเมินด้วยวิธีสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน และมีการตรวจผลงานนักเรียน และการประเมินผลหลังเรียน มีการประเมินด้วยวิธีการตรวจผลงาน และให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้งหมด

2.3 การนี้เทศติดตามผลการใช้แผนการสอน

การกำหนดกิจกรรมการนี้เทศภายในโรงเรียน ได้มีการพิจารณาจากสภาพปัญหาการเรียนการสอน และมีการพิจารณาร่วมกับคณะครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียนสำหรับกิจกรรมที่ใช้นิทรรศการติดตาม ได้แก่ การสังเกตการสอน การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และมีการประชุมชี้แจง

การกำหนดขั้นตอนในการนี้เทศมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน มีการสรุปและประเมินผลการนี้เทศ และปฏิบัติการนี้เทศตามปฏิทินปฏิบัติงาน

ผู้มีส่วนร่วมในการนี้เทศภายในโรงเรียนได้แก่ ครูวิชาการโรงเรียน และคณะครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียน สำหรับเครื่องมือที่ใช้นิทรรศการนี้เทศภายในโรงเรียนได้แก่แบบบันทึกการนี้เทศ และแบบสังเกตการสอน สำหรับการกำหนดระยะเวลาในการนี้เทศมีการกำหนด 1 ครั้ง/1 เดือน เป็นส่วนใหญ่

2.4 การประเมินผลการใช้แผนการสอน

ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แผนการสอน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ สำหรับศึกษานิเทศก์อำเภอมีส่วนร่วมในลักษณะของการประสานงานระหว่างจังหวัดและโรงเรียน การประเมินผลการใช้แผนการสอนจะประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษา สำหรับขั้นตอนการประเมินได้มีการสร้างเครื่องมือ นำเครื่องมือไปใช้และสรุปผลการประเมิน นำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข ด้วยวิธีจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง

1. ปัญหาด้านการเตรียมการดำเนินงานตามโครงการ

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานมีปัญหาในด้านขาดเอกสาร และแหล่งความรู้สำหรับค้นคว้า และระยะเวลาจำกัด ขอบประมาณสำหรับใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ มีปัญหาด้านงบประมาณมีจำนวนจำกัดไม่พอเพียงต่อการดำเนินงานตามโครงการ และปัญหาในการเตรียมความรู้ในการดำเนินงานตามโครงการ พบว่ามีเวลาไม่เพียงพอและขาดการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องระหว่างอำเภอและจังหวัด ปัญหาคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าโครงการได้แก่ขาดการประสานงานกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูล

2. ปัญหาด้านการดำเนินงานตามโครงการ

2.1 การจัดทำแผนการสอน

ขาดเอกสารและแหล่งวิชาการ เพื่อใช้ประกอบการค้นคว้า และขาดบุคลากรผู้มีความรู้เฉพาะเรื่อง สำหรับการยกร่างแผนการสอนนั้นมีปัญหาด้านระยะเวลา มีจำกัด และงบประมาณมีไม่เพียงพอ และการตรวจสอบแผนการสอนนั้น มีปัญหาด้านระยะเวลาในการดำเนินการมีไม่เพียงพอเช่นกัน

2.2 การนำแผนการสอนไปใช้ในโรงเรียน

การเตรียมบุคลากรในการดำเนินงานภายในโรงเรียน มีปัญหาด้านขาดเอกสารและแหล่งวิชาการ เพื่อให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และครูบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ ความดีความชอบ ตลอดจนทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างงานทั้งสาม

การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อม มีปัญหาในด้านการขาดงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดซื้อเครื่องมือและวัสดุฝึก และอาคารสถานที่ภายในโรงเรียนมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอสำหรับให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างเต็มที่

การจัดการแหล่งวิทยากรภายในชุมชน มีปัญหาในด้านวิทยากรในชุมชนขาดเทคนิคและทักษะในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพให้แก่นักเรียน

การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาในด้านขาดงบประมาณในการดำเนินการ และไม่สามารถหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมให้แก่ครูเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และไม่มีเวลาเพียงพอ

การประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน มีปัญหาในด้านขาดงบประมาณในการจัดเอกสารเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ และคณะกรรมการดำเนินการประชาสัมพันธ์ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการประชาสัมพันธ์ และระยะเวลาไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนการสอนและการวัดผล มีปัญหาในด้านไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน เนื่องจากต้องสอนหลายวิชา ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดทำสื่ออุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนขาดแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และนักเรียนบางส่วนยังขาดความพร้อมในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพราะขาดการฝึกมาตั้งแต่ต้นสำหรับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน มีปัญหาในด้านขาดงบประมาณในการจัดทำเครื่องมือ และขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือ

2.3 การนิเทศติดตามผล มีปัญหาในด้านผู้นิเทศมีภารกิจด้านอื่นที่ต้องทำ จึงมีเวลาไม่เพียงพอในการนิเทศติดตามในระยะ เวลาที่กำหนดให้ ขาดความรู้ และทักษะในการสร้างเครื่องมือนี้เทศ

2.4 การประเมินผลการใช้แผนการสอน มีปัญหาในด้านขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือสำหรับประเมินผลการใช้แผนการสอน และระยะเวลาในการประเมินผลการใช้แผนการสอนมีไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง มีประเด็นสำคัญที่ได้นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการดำเนินงาน จากผลการวิจัยพบว่าจังหวัดมีหลักการและแนวการดำเนินงานที่ดีกล่าวคือ มีการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน แหล่งข้อมูลที่ได้แก่เอกสารประกอบหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน และศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเอกสารและข้อมูลเหล่านี้ล้วนมีหลักการและข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเตรียมการให้ได้ผลตามนโยบาย เป้าหมายและวิธีดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ การที่จังหวัดมอบให้หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์จังหวัดร่วมกันศึกษาแนวทางการดำเนินงาน และศึกษานิเทศก์อำเภอดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนเมื่อเข้าโครงการ ซึ่งบุคลากรสองกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลดีอยู่แล้วการให้บุคลากรกลุ่มนี้ดำเนินการจึงเชื่อว่าจะส่งผลดีทั้งการเตรียมการ และการดำเนินงาน สำหรับหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าโครงการ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ยากจน นักเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนอาหารกลางวัน วิทยาลัยมีพื้นที่เพียงพอสำหรับการฝึกปฏิบัติงานเกษตร การที่จังหวัดได้กำหนดเกณฑ์เช่นนี้อาจจะเป็นเพราะได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่านักเรียนโรงเรียนเป้าหมายมีอาหารกลางวันที่ได้จากผลิตผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และนำผลผลิตในส่วนที่เหลือไปจัดจำหน่ายในโครงการสหกรณ์โรงเรียน ซึ่งทั้งนี้ยึดเอาผลผลิตที่ได้จากงานเกษตรเป็นหลักที่จะลงไปสู่อีกสองงาน ก็น่าจะสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ นอกจากนี้จังหวัดได้มีการเตรียมการด้านบุคลากร ด้วยการจัดประชุมชี้แจง ประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเตรียมการในลักษณะดังกล่าวนี้ว่าเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะ เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติได้มีโอกาสซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การเตรียมการในด้านการใช้งบประมาณมีการวางแผนการใช้งบประมาณ ซึ่งจะทำการ
 การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่
 เกี่ยวข้องได้แก่ ศูนย์การศึกษาเอกชนโรงเรียนประจำภาคเหนือ จังหวัดลำปาง วิทยาลัยเกษตรกรรม
 ลำปาง ซึ่งการประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวนี้จะทำให้หน่วยงานดังกล่าวเข้าใจโครงการ
 สามารถสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะวิทยาลัยเกษตรกรรม
 ลำปาง ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาที่จะให้เอกสารพร้อมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการ
 เรียนการสอนในงานเกษตรได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำการดำเนินงานตามโครงการ เป็นไปอย่าง
 มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจังหวัดน่าจะพิจารณาบางเรื่อง ซึ่งจะทำให้มีผลดีต่อ
 โครงการ กล่าวคือประการแรกจังหวัดไม่ได้ศึกษาแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาการศึกษาของ
 จังหวัด เพราะการศึกษาแผนพัฒนาดังกล่าวจะทำให้ทราบนโยบาย แผนงานโครงการการพัฒนาด้าน
 ต่าง ๆ ของจังหวัดไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาชนบท
 ฯลฯ ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง กำหนดนโยบาย เป้าหมาย
 แนวทาง และขอบเขตการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพให้ประสาน
 สัมพันธ์กับแผนจังหวัดและแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดลำปาง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการ
 เรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่มีความสอดคล้องประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาด้าน
 ต่างๆได้ ดังนั้นการศึกษาแผนพัฒนาทั้งสองดังกล่าว จึงจำเป็นสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน
 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของจังหวัดให้มีความเป็นไปได้นทางปฏิบัติ เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน
 เหมาะกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ประการที่สอง พบว่าจังหวัดไม่ได้ใช้ผู้ศึกษา-
 นิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมคิดและศึกษาแนวทางการดำเนิน
 งานด้วย ซึ่งน่าจะเป็นจุดหนึ่งที่จังหวัดควรพิจารณา เพราะกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้ย่อมทราบข้อมูล
 เกี่ยวกับสภาพของชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามสภาพและความต้องการของ
 ชุมชนนั้น ๆ ถ้านำบุคคลดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมการด้านการศึกษาแนวทางการดำ
 เนินงานด้วยแล้วก็จะช่วยให้สามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เป็นไปตามสภาพที่เหมาะสมและเป็น
 ไปตามความต้องการของท้องถิ่นได้ ดังที่รัตนะ บัวสนธิ (2531) กล่าวว่า การปรับหลักสูตรท้องถิ่น
 นั้นคณะผู้จัดทำควรประกอบด้วยครูผู้สอนที่เชี่ยวชาญในการสอน ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษา-
 นิเทศก์อำเภอ วิทยากรท้องถิ่นและผู้บริหารการศึกษาในสถาบันการศึกษาท้องถิ่น เพราะบุคคลเหล่านี้

นี้จะทราบถึงสภาพของท้องถิ่นเป็นอย่างดี ประการที่สามจังหวัดน่าจะประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษาให้ครอบคลุมหลาย ๆ แห่ง เช่น วิทยาลัยครู วิทยาลัยเทคโนโลยี เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด และพัฒนาชุมชน เป็นต้น เพราะหน่วยงานดังกล่าวจะให้ความช่วยเหลือทางด้านเอกสารสำหรับค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและเป็นผู้ชำนาญการที่จะให้ความช่วยเหลือแนะนำซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

แม้ว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พิจิตรฯ เพียงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยยึดเอางานเกษตรเป็นหลัก เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน งานบ้านงานประดิษฐ์และงานช่าง ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นได้แก่อาหารกลางวัน และสหกรณ์จริง เรียนด้วยมีวัตถุประสงค์จะให้การเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีลักษณะครบวงจรก็ตาม แต่การศึกษาและนำเรื่องดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณา ก็จะช่วยให้การวางแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้มีผลดียิ่งขึ้น

จากการวิจัยพบว่าปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการดำเนินงานตามโครงการได้แก่ระยะเวลาที่มีจำกัด ขาดแหล่งความรู้และหรือเอกสารสำหรับค้นคว้า ขอบประมาณมีจำนวนไม่เพียงพอและผู้ร่วมงานไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของโครงการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาในด้านระยะเวลาที่มีจำกัดและผู้ร่วมงานไม่สนใจ และไม่เห็นความสำคัญของโครงการ เป็นปัญหาทางการบริหาร แต่ถ้าผู้บริหารมีการวางแผนงานและมีมาตรการเชิงบริหาร อาจจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับขาดแหล่งความรู้และหรือเอกสารความรู้ถ้าจังหวัดมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือและช่วยเหลือทางด้านเอกสารตลอดจนคำแนะนำหรือข้อเสนอจากผู้ชำนาญการในหน่วยงานนั้นๆ ก็น่าจะแก้ไขปัญหาในจุดนี้ได้ สำหรับปัญหาในด้านงบประมาณไม่เพียงพอ นั้นนับว่าเป็นปัญหาสำคัญเพราะงบประมาณเป็นส่วนที่จำเป็น ประการหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุผลสำเร็จได้ ดังที่บุญมี เภรยอด (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การปรับหลักสูตรในระดับท้องถิ่นอาจประสบปัญหาในการขาดงบประมาณดำเนินการ ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งก็ยิ่งใช้เงินจำนวนสูงพอควรที่จะนำมาใช้ในด้านต่างๆ เช่น การสำรวจข้อมูล การทำวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการอบรม เป็นต้น จากข้อค้นพบในการศึกษา เอกสารพบว่างบประมาณดำเนินการที่ได้รับการจัดสรรตั้งแต่เริ่มโครงการพบว่าในปีแรกจะได้รับการจัดสรรค่อนข้างมาก แต่ปีถัดไปงบประมาณที่ได้ลดลงเรื่อย ๆ และจะเพิ่มขึ้นเมื่อเกือบจะสิ้นสุดตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ที่ เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะการจัดทำโครง

การต่อเนื่องในแต่ละปี เพื่อของงบประมาณนั้นอาจจะระบุนายละ เอียดและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานด้านต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนพอก็อาจจะเป็นได้ จึงทำให้การได้รับ จัดสรรงบประมาณน้อยลง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าถ้ามีการชี้แจงรายละเอียดของโครงการและแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของโครงการแล้วก็อาจจะได้รับการพิจารณา เพิ่มงบประมาณให้มากกว่าเดิม เพราะงบประมาณในส่วนที่ใช้ในการดำเนินงานนี้เป็นงบประมาณในส่วนของจังหวัดที่จัดสรรให้

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยเห็นว่า การเตรียมการของจังหวัดมีหลักการและวิธีดำเนินงานที่ดี โดยเฉพาะแก่คณะกรรมการคัดเลือกโรงเรียน เพื่อเข้าโครงการและถ้าแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ควรแก้ไขดังกล่าวข้างต้น ก็อาจจะช่วยให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยดี โดยเฉพาะเมื่อจังหวัดได้ขยายโครงการออกไปให้ครบเต็มพื้นที่ทั้งจังหวัด

2. การดำเนินงาน จากการวิจัยสรุปได้ว่ามีข้อค้นพบที่น่าสนใจสองเรื่องใหญ่คือ การจัดทำแผนการสอนและการนำแผนการสอนไปใช้ในโรงเรียนในโครงการ สรุปได้ดังนี้

2.1 การจัดทำแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าจังหวัดมีหลักการและวิธีการจัดทำแผนการสอนที่ดี ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และครูผู้สอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ก่อนลงมือจัดทำแผนการสอนได้มีการประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้จัดทำแผนการสอนเข้าใจ เอกสารที่จังหวัดใช้ประกอบในการจัดทำแผนการสอนได้แก่ แผนการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพของกรมวิชาการ แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพของกรมวิชาการ แผนการสอนแขนงวิชางานเลือกของสำนักงานการศึกษา เขตการศึกษา 8 และแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง เป็นแนวทางในการดำเนินงาน นับได้ว่าเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ดีเหมาะสมและเป็นไปตามหลักการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับท้องถิ่น ดังที่สุเมตร คุณนุกร (2523) บุญมี เภรยอด (ม.ป.ป.) และสังัด อุทรานันท์ (2528) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ว่า จะต้องมี การแต่งตั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งข้อมูลในด้านการศึกษา และข้อมูลทั่วไปและกำหนดวิธีการดำเนินงาน การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าการยึดหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้กำหนดให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถดัดแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม หลักการและแนวปฏิบัติที่กำหนดในแผนการสอนสามารถนำไปปฏิบัติได้ ตอบสนองจุดประสงค์ หลักการ โครงการสร้างและเกณฑ์การใช้หลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพพุทธศักราช 2521 ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการ

กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนการสอน จังหวัดน่าจะยึดจุดประสงค์ หลักการ โครงสร้าง และ
 เกณฑ์การใช้หลักสูตรกลุ่มการเรียน และพื้นฐานอาชีพเป็นจุดเริ่มต้น และเป็นหลักของการจัดทำแผน
 การสอน เพราะการกำหนดดังกล่าวนี้จะเป็นทั้งจุดหมายปลายทาง ขอบเขตและแนวการดำเนินงาน
 ในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามข้อกำหนดของหลักสูตร และสิ่งที่น่าพิจารณาก็ประการหนึ่งคือ
 กระบวนการยกร่างแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าจังหวัดได้ยึดการจัดเนื้อหาสาระ และคาบ
 เวลาเรียนให้ประสานสัมพันธ์กันระหว่างงานทั้งสาม และงานอาชีพในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เป็น
 จุดเริ่มต้น จากนั้นจึงเลือกสื่อ อุปกรณ์ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้สามารถนำมาใช้ฝึกปฏิบัติ
 ในการเรียนการสอนแล้วจึงพิจารณาจุดประสงค์ หลักการ โครงสร้างและเกณฑ์การใช้หลักสูตรกลุ่ม
 การงานและพื้นฐานอาชีพ พุทธศักราช 2521 กับการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้อง
 กับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระและคาบเวลาเรียนที่ถูกต้องแล้วจึงจังหวัดน่าจะพิจารณาจุดประสงค์ หลัก
 การโครงสร้างและเกณฑ์การใช้หลักสูตรเป็นจุดเริ่มต้น จากนั้นจึงปรับปรุงแบบของแผนการสอนของ
 กรมวิชาการและของสำนักงานการศึกษา เขตการศึกษา 8 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความ
 ต้องการของท้องถิ่น ต่อไปจึงจัดเนื้อหาสาระและคาบเวลาเรียนให้ประสานสัมพันธ์กันระหว่างงาน
 ทั้งสาม และงานอาชีพของกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เสร็จแล้วจึงเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้
 ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้และคาบเวลาเรียน ติดตามด้วยการเลือกสื่ออุปกรณ์และทรัพยากร
 ในท้องถิ่น แล้วจึงกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้สอดคล้องกับจันตรี
 คุปตะวาทิน (2527) ซึ่งได้กล่าวว่าในการปรับแผนการสอนเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับท้องถิ่น
 นั้นควรศึกษารายละเอียดของแผนการสอนของกรมวิชาการเสียก่อน แล้วจึงพิจารณาส่วนประกอบ
 ของแผนการสอน ตามลำดับคือ จุดประสงค์ที่กำหนด เนื้อหากิจกรรม สื่อการเรียนตลอดจนการ
 วัดผลและประเมินผล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่าทางเลือกเนื้อหาสาระและคาบเวลาเรียนโดยไม่ได้
 ได้คำนึงถึงจุดประสงค์ หลักการ โครงสร้างและเกณฑ์การใช้หลักสูตร รวมทั้งผลการปรับแผนการ
 สอนทั้งสองระดับให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและผิดพลาดได้ จังหวัด
 จึงควรจะพิจารณาทบทวนก่อนที่จะขยายโครงการนี้ให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด

เกณฑ์ในการตรวจสอบแผนการสอน ผลการวิจัยพบว่ามี การพิจารณาเนื้อหาวิชาให้

เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการกับการกำหนดคาบเวลาเรียนให้เหมาะสมกับ
 กิจกรรมการเรียนการสอนให้สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นจุดเริ่มต้น จากนั้นจึงพิจารณาเรื่องการ
 ประสานสัมพันธ์ระหว่างรายวิชาที่อยู่ในกลุ่มวิชาเดียวกัน และการพิจารณากิจกรรมที่จะช่วยให้นำ

ไปสู่การเรียนตามจุดประสงค์ได้จริงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอันดับรองลงมา ผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัดน่าจะพิจารณาถึงจุดประสงค์ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างรายวิชาที่อยู่ในกลุ่มวิชาเดียวกันเป็นจุดเริ่มต้น จากนั้นจึงพิจารณาเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ความยากง่ายของเนื้อหา การกำหนดคาบเวลาที่เหมาะสม การกำหนดกิจกรรมที่จะนำไปสู่ผลการเรียนให้ได้ผลตามจุดประสงค์ ซึ่งจังหวัดควรพิจารณาทบทวน เช่นเดียวกันกับที่ได้อภิปรายเรื่องการร่างแผนการสอน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่จังหวัดจัดทำในเรื่องการกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพราะจังหวัดคำนึงถึงประโยชน์ต่อผู้เรียน ครอบครัวและชุมชน เหมาะกับทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น อยู่ในวิสัยที่จะนำไปปฏิบัติได้ และโรงเรียนสามารถจัดทำได้ และเหมาะกับวัยและความต้องการของผู้เรียน นับว่าเหมาะสมกับหลักการพัฒนาหลักสูตร ดังที่ สุมิตร คุณานุก (2523) และธำรง บัวศรี (2527) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาไว้ว่า การเลือกเนื้อหานั้นควรจะสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อเป็นแรงดลใจในการเรียนรู้ ซึ่งจะทำการเรียนรู้มีสัมฤทธิ์ผลสูงและควรคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยเป็นหลัก เพราะผู้เรียนแต่ละระดับมีพัฒนาการต่างกัน นอกจากนี้ เรื่องการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการและการศึกษาแนวทางการเขียนแผนการสอนและการวางแผนดำเนินการเขียนแผนการสอน จังหวัดสามารถทำได้ตามขั้นตอนของการพัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

ปัญหาที่พบในการจัดทำแผนการสอนสรุปได้ว่าระยะเวลาไม่เพียงพอ ขาดเอกสารและแหล่งค้นคว้า ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน และขาดความร่วมมือระหว่างคณะทำงานซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จงรักษ์ รัตนิษฐีย์ (2532) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการจัดทำแผนการสอนตามโครงการปรับปรุงแผนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ว่าคณะทำงานมีภารกิจมากไม่สามารถจัดทำได้เต็มที่ ระยะเวลาในการจัดทำไม่เพียงพอ ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน การประสานงานไม่สะดวก และขาดเอกสาร/แหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้า ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าหากคณะจัดทำแผนการสอนได้ดำเนินการตามข้ออภิปรายเรื่องการเตรียมการ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านการขาดเอกสาร/แหล่งวิชาการสำหรับค้นคว้าและการขาดแคลนวิทยากรได้ในระดับหนึ่ง และจะส่งผลให้คณะผู้ทำงานเข้าใจวิธีจัดทำแผนการสอนมากขึ้นนอกจากนั้นหากคณะผู้ทำงานศึกษาและทำความเข้าใจ

หลักการพัฒนาหลักสูตรกับหลักการจัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่พบในเรื่องการจัดทำ แผนการสอนก็อาจไม่เกิดขึ้น หรือประสบปัญหาน้อย ส่วนปัญหาด้านขาดความร่วมมือจากคณะทำ งานและระยะเวลาไม่เพียงพอ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาด้านการบริหาร หากจังหวัดกำหนดนโยบาย และแผนงานโครงการอย่างเป็นระบบและเป็นมาตรการการบริหาร อย่างมีประสิทธิภาพ ก็น่าจะ แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มากพอควร

2.2 การนำแผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไปใช้ในโรงเรียน จากผลการ วิจัยพบว่า ได้มีการจัดแบ่งการดำเนินงานออกเป็นลำดับต่าง ๆ ดังนี้คือ

2.2.1 การเตรียมบุคลากรภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับคณะครู เพื่อกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ มีการสำรวจความพร้อมของครูผู้สอนในการ จัดการเรียนการสอนด้วยการตรวจผลการปฏิบัติงานของครู และสังเกตการสอน สำหรับด้านการ เตรียมความรู้ให้แก่ครูผู้สอนนั้น ได้มีการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2530) และวาสนา ณ นคร (2532) ซึ่งพบว่าด้านการเตรียมการดำเนินงานการใช้หลักสูตรนั้น มีการเตรียมครูก่อนจัดครูเข้า สอน ด้วยการสำรวจความพร้อม และความสมัครใจของครูผู้สอนมีการเตรียมความรู้ เพื่อให้เข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร และขอข่ายวิชา และมีการประชุมปฏิบัติการเพื่อผลิตเอกสารและสื่อโดยใช้วัสดุ ынท้องถิ่น และส่ง อูหรานนท์ (2528) ได้กล่าวว่าในการจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตรนั้น จำเป็น ต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย และการจัดบริการ หลักสูตรภายในโรงเรียน ได้แก่บริการเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตร ซึ่งได้แก่ เอกสารหลักสูตรและสื่อการ เรียนการสอนที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูก ต้อง จึงเป็นสิ่งจำเป็น

จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาการเตรียมบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นปัญหาเกี่ยวกับการ ขาดเอกสาร/แหล่งวิทยาการเพื่อให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะสามารถแก้ไขได้ถ้า ได้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือสถานศึกษาต่าง ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้อภิปรายมาแล้วข้าง ดันก็ย่อมจะแก้ไขปัญหาได้พอควร

2.2.2 การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่าในด้าน การจัดหาอาคารสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น พบว่า มีการปรับปรุงอาคารสถานที่ และบริเวณภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของโครงการ วิธีดำเนินการดังกล่าวนี้ว่าเป็นวิธีที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักของการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เพราะการจัดเตรียมอาคารเรียน สถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะต้องคำนึงถึงในลักษณะที่ว่าจะสามารถนำอาคารสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการสอนให้ได้มากที่สุดได้อย่างไร และควรจะดำเนินการจัดกิจกรรมในลักษณะใด จึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ของโรงเรียนได้ (ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, 2532) ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2525) ที่กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ในการบริหารและบริการหลักสูตรในข้อหนึ่งว่าต้องจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนการสอนที่ดี ดังนั้นในการจัดอาคารสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูสำหรับจัดการเรียนการสอนจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่สมควรจัดกระทำเป็นอย่างยิ่ง

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือและวัสดุฝึก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ วัฒนานิรมิตกุล (2530) พบว่ามีปัญหาด้านงบประมาณซึ่งมีไม่เพียงพอสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์ และประยงค์ จินดาวงศ์ (2527) กล่าวว่าสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหาในการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพคือขาดงบประมาณสำหรับซื้อวัสดุฝึกและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าถ้าหน่วยงานต้นสังกัดได้กระตุ้นให้ผู้บริหารได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชานี้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นจัดประชุมชี้แจงประชุมสัมมนาหรือให้ความรู้ด้วยการจัดอบรม เพื่อให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ จุดหมาย หลักการแนวการดำเนินงานตลอดจนประโยชน์และคุณค่าของกลุ่มวิชานี้จะสามารถทำให้ปัญหาดังกล่าวลดลงไปได้

2.2.3 การสำรวจแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนสำรวจแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นด้วยวิธีการสอบถามจากผู้ปกครองนักเรียน จากการสัมภาษณ์กรรมการศึกษาโรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีดำเนินการที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง เพราะการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยลดภาระในเรื่องงบประมาณ ซึ่งมีจำกัดนั้นลงได้ ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2525) ได้กล่าวว่า การแสวงหาทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการสนับสนุนด้านงบประมาณของรัฐบาลจะไม่เพียงพอสำหรับความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนส่วนที่ขาดแคลนนี้ท้องถิ่นหรือชุมชนมีส่วนช่วยได้มาก นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การที่มีการสำรวจทรัพยากรท้องถิ่นด้วยการกำหนดเป้าหมายไปที่ผู้ปกครอง

นักเรียนและกรรมการศึกษาโรงเรียนนั้นเห็นว่าเหมาะสม เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับโรงเรียนมากกว่าบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ในท้องถิ่นจะเน้นการให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลย้อนกลับไปได้มาก นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองไว้ว่าผู้ปกครองนักเรียนเป็นจุดที่สำคัญในการที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนของนักเรียน และการสอนของครูเป็นอย่างมาก ในเรื่องของแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งวิทยากรสถานประกอบการ และวิทยากรในชุมชน

ปัญหาการจัดแหล่งวิทยากรในชุมชนพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรในชุมชนมีเวลาไม่เพียงพอ ขาดความรู้ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้การที่วิทยากรในชุมชนไม่มีเวลาเพียงพอ นั้นอาจจะ เป็นเพราะ วิทยากรมีงานประจำที่จะต้องทำ และการที่วิทยากรขาดความรู้และทักษะในการถ่ายทอดนั้นอาจจะ เป็นเพราะวิทยากรขาดการฝึกปฏิบัติในด้านนี้ เนื่องจากวิทยากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่อาจหมายถึงข้าราชการ พ่อค้า ช่างนา ชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน (วิชัย ราชบุรีศิริ, 2524) ดังนั้น ในการคัดเลือกวิทยากรในชุมชนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่แก่นักเรียนแทนครูนั้นโรงเรียนจำเป็นต้องพิจารณาให้เหมาะสม โดยที่ครูจะต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านวิธีการถ่ายทอดให้ความรู้แก่นักเรียน สำหรับแนวทางแก้ปัญหาเรื่องวิทยากรในชุมชนไม่มีเวลาพอนั้น น่าจะแก้ไขได้ด้วยการจัดการประสานงานที่ดี เช่นมีการประสานงานล่วงหน้า เพื่อวิทยากรจะได้จัดเวลาได้ถูกต้อง จากแนวทางดังกล่าวอาจจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ให้ลดน้อยลงไปได้

2.2.4 การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่าได้มีวิธีดำเนินการด้วยการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมและปฐมนำเห็นใจความชอบเป็นพิเศษ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2528) ซึ่งให้ข้อคิดไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารควรให้สิ่งต่อไปนี้แก่ครูคือ ให้กำลังใจแก่ครูผู้สอน ด้วยการออกเยี่ยมเยียน แนะนำช่วยแก้ปัญหา ยกย่องชมเชยเมื่อทำดี ปฐมนำเห็นใจความชอบเป็นพิเศษ โดยเน้น งานวิชาการเป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนเป็นการพัฒนาบุคลากรอย่างหนึ่ง เพื่อให้บุคลากรมีโอกาสดำเนินการ การศึกษาอบรม เพื่อให้มีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น (เมธี พิณธนานนท์, 2529) และการที่จะให้หลักสูตรบรรลุผลได้จะต้องมีการส่งเสริม จูงใจ บำรุงขวัญให้ผู้ที่ปฏิบัติได้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข (ธีระ รุญเจริญ, 2521)

2.2.5 การสนับสนุนกิจการกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าสนับสนุนให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ในโครงการอาหารกลางวัน และจัด

จำหน่ายให้สหกรณ์โรงเรียนและสนับสนุนให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนไปใช้ร่วมกันในลักษณะที่มีการประสานสัมพันธ์กันและครบวงจรนับว่าเป็นวิธีดำเนินการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ให้มีการประสานสัมพันธ์กันทั้งสามงาน และนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ร่วมกัน และเมื่อถึงกิจกรรมเสริมในโรงเรือนได้แก่ อาหารกลางวัน และสหกรณ์โรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นวิธีดำเนินการที่ดี และแสดงว่าโรงเรียนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอย่างดีซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ แต่ในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนจากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาในด้านขาดงบประมาณในการดำเนินงานไม่สามารถหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมให้แก่ครู และขาดแหล่งความรู้สำหรับให้ครูได้ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชำนาญ วัฒนะ (2528) และประสิทธิ์ อามาตร์ (2529) ที่พบว่าปัญหาการวิจัยแหล่งทรัพยากรในชุมชนคือ ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการวิจัยเป็นค่าตอบแทนให้แก่วิทยากร และวิทยากรในท้องถิ่นไม่มีเวลาว่างพอ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะแก้ไขได้ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา หรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความรู้ความชำนาญการพอที่จะให้ความรู้ตลอดจนคำแนะนำแก่ครูผู้สอนได้ หรืออาจจะขอความช่วยเหลือในรูปแบบของเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการค้นคว้าให้แก่ครู การเสริมความรู้ให้แก่ครูเพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้มีประสิทธิภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จากการพิจารณาข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของครูผู้สอนพบว่าครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาทางด้านวิชาสามัญ ซึ่งอาจทำให้ครูขาดทักษะในการสอนจึงนับว่าเป็นความจำเป็นที่ควรจะต้องเพิ่มพูนให้ความรู้ให้แก่ครูผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง

2.2.6 การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามโครงการ จากผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามโครงการได้แก่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน และคณะครูภายในโรงเรียน วิธีการประชาสัมพันธ์ใช้วิธีการประชุมชี้แจงผู้ปกครองนักเรียน เชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียน คณะครูภายในโรงเรียน และคณะกรรมการศึกษาโรงเรียน ด้วยวิธีดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม อาทิการกำหนดบุคลากรเป้าหมายกลุ่มแรกได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนนับว่าโรงเรียนได้สังเกตเห็นความสำคัญของผู้ปกครองนักเรียนเป็นอันดับแรก ซึ่งทั้งนี้ผู้ปกครองนักเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสนับสนุนให้การจัดการ

เรียนการสอนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังเช่นจากผลการวิจัยของภิรมย์ ศรีเพชร (2527) พบว่าผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้นักเรียนเรียนงานต่าง ๆ ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนเท่าที่ควรเพราะทางโรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงนับได้ว่าการประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งจำเป็นและมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน ดังนั้นการจัดประชาสัมพันธ์จึงนับได้ว่าสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งดังที่ภิญญา สาร (2517) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นการส่งเสริมให้ครูกับผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดีด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

ปัญหาการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน จากผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาในด้านขาดงบประมาณในการจัดทำเอกสาร เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่าสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการอื่นที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ เพราะวิธีการประชาสัมพันธ์นั้น มีอยู่หลายวิธีที่อาจจะไม่ต้องใช้งบประมาณเลยก็ได้ เช่นการประชุมชี้แจง หรือโดยการบอกกล่าว ฯลฯ

2.2.7 การจัดการเรียนการสอน ด้านการเตรียมการสอนจากผลการวิจัยพบว่า ครูมีการเตรียมการสอนก่อนดำเนินการสอน ด้วยวิธีการศึกษาแผนการสอนในเรื่องที่จะสอนแต่ละครั้งทั้งในด้านความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนการสอน และความพร้อมของนักเรียน และมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะที่มีในท้องถิ่น เพื่อนักเรียนจะได้นำไปใช้ฝึกปฏิบัติ นับได้ว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นลักษณะการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อฝึกทักษะพื้นฐานในการทำงานและประกอบอาชีพตลอดจนฝึกทักษะและกระบวนการทำงาน เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีเจตคติและลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ดังนั้นในการที่ครูผู้สอนมีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นอย่างดี ทั้งในด้านอาคารสถานที่และวัสดุฝึกต่าง ๆ ย่อมทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกิจกรรม และประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ จะช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ (ธีรยุทธ์ เสนิงค์ ณ อยุธยา) และดังที่ พรเพ็ญ ปทุมศิริ (2529) ได้กล่าวว่า ครูที่จะสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้ได้ดีต้องเป็นครูที่มีการเตรียมการดี คือมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดีในเรื่องที่จะสอนและในเรื่องที่จะให้นักเรียนปฏิบัติ

ปัญหาในการเตรียมการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่าครูไม่มีเวลาพอ เนื่องจากต้องสอนหลายวิชา ครูขาดความรู้และทักษะในการทำสื่ออุปกรณ์ และขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในลักษณะที่ครบวงจร ซึ่งปัญหาดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของลักขณา สมเชื้อ (2523) ที่พบว่าปัญหาการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษา ประการที่หนึ่งนั้น เนื่องจากครูส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้นและต้องสอนทุกวิชานอกจากทำหน้าที่ประจำชั้นแล้ว ยังมีงานด้านอื่นที่จะต้องรับผิดชอบ เช่น เป็นครูวิชาการ เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ การเงิน เป็นต้น จึงทำให้ครูไม่มีเวลาพอ นอกจากนี้ยังพบว่าครูส่วนใหญ่ที่สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพราะความจำเป็นอาจขาดความรู้พื้นฐานและไม่ถนัดในการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาของครูเป็นปัญหาสำคัญ ที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ไปสู่นักเรียนถ้าครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีแล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อถึงนักเรียนด้วย และจากข้อมูลโดยทั่วไปของครูผู้สอนพบว่าจำนวนครูถึงร้อยละ 92.03 มีงานด้านอื่น ๆ ที่จะต้องรับผิดชอบ และมีครูเพียงส่วนน้อยที่สำเร็จการศึกษาที่เกี่ยวกับการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เช่นมีครูเพียงร้อยละ 10.94 ที่สำเร็จการศึกษาทางด้านเกษตรกรรมและร้อยละ 3.98 เท่านั้น ที่สำเร็จทางด้านคหกรรมศาสตร์ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการสนับสนุนการให้ความรู้แก่ครูปรากฏว่ามีครูเพียงร้อยละ 37.31 ที่เคยเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางแก้ไขประการหนึ่งด้วยการจัดอบรมเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถวิชาชีพเฉพาะให้แก่ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งให้ผ่านการอบรมแล้วนำไปใช้ได้จริง ๆ อาจจะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง

การกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ จากผลการวิจัยพบว่าการกำหนดแนวทางได้อย่างเหมาะสม ตามหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ อาทิ ได้ฝึกให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำงานด้วยตนเอง ในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนดังกล่าว ย่อมชี้ให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย หลักการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี และผู้วิจัยมีความเห็นว่า เมื่อครูนำสิ่งที่ได้กำหนดไป

ปฏิบัติ หรือไปใช้แล้ว และผลที่ตามมาจะเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การเตรียมการสอน เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมของครู ตลอดจนความพร้อมของนักเรียนเป็นสำคัญ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรผู้วิจัยเห็นว่าสามารถจัด ทำได้เหมาะสม ผลที่ได้จากการจัดการกิจกรรม อาทิ นักเรียนมีความรู้พื้นฐานที่จะประกอบอาชีพที่ ตนสนใจอย่างเหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษา นักเรียนมีความรักและสนใจในงานที่ทำมากขึ้น และในการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนได้ ดีขึ้นนั้นมีการส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานไปจัดนิทรรศการ ซึ่งเป็นวิธีการที่ดี เพราะทำให้นักเรียน เกิดความรักและภูมิใจในผลงานของตนเอง นับว่าเป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ักเรียนต่อ การเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความรักที่จะ เรียนวิชากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ได้มากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนการสอนในด้านการนำผลผลิตที่ได้จากงานเกษตรไปใช้ประโยชน์ร่วม กันในลักษณะที่ครบวงจร จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวได้ อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่มุ่งให้การเรียนการสอนในกลุ่มการ งาน และพื้นฐานอาชีพทั้งงานเกษตร งานบ้านและงานประดิษฐ์ ให้มีการประสานสัมพันธ์กัน และ นำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในกิจกรรมอาหารกลางวัน และสหกรณ์โรงเรียน ซึ่งการดำเนินการในลักษณะ ดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลดีหลายด้าน ดังที่นาย ดิษยบุตร (2527) ได้ให้ความสำคัญของการจัด การผลิตในโรง เรียนได้สรุปไว้ดังนี้ คือ ผลผลิตที่ได้จากการเรียนการสอนในกลุ่มการงานและ พื้นฐานอาชีพสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่นใช้ในการประกอบอาหารหรือถนอมอาหารในงานบ้าน ทำให้เกิดผลผลิตมีค่าทาง เศรษฐกิจ เช่นสามารถนำไปจำหน่ายได้ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุ ฝึกสำหรับการเรียนการสอนงานต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาเดียวกัน และช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่ง ที่เป็นผลผลิตจากการเรียนงานต่าง ๆ และคุณค่าของการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ จากผล การวิจัยพบว่า ผลผลิตนำมาใช้ร่วมกันทั้งสามงาน แต่ยังไม่สามารถจำหน่ายในตลาดชุมชนได้ นักเรียนขาดแหล่งดินว่าหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนพบว่ามีปัญหาในด้านสภาพ ของดินที่ไม่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูก ขาดแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ขาดงบประมาณในการ ซื้อวัสดุอุปกรณ์ เช่น ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่ต้อ เนืองกัน ซึ่งสรุปได้ว่า การที่ผลผลิตจากการฝึกปฏิบัติของโรง เรียนไม่สามารถลงสู่ถึงตลาดได้นั้น

สาเหตุหนึ่งน่าจะเป็นเพราะ ผลผลิตที่ได้มีไม่เพียงพอ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนได้ยึดผลผลิตที่ได้จากงานเกษตรเป็นหลักเพื่อสนับสนุนอีกสองงานคืองานบ้าน งานประดิษฐ์ และงานช่าง เมื่อพิจารณาปัญหาการสอนงานเกษตรพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพดิน แหล่งน้ำ และงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะส่งผลให้ไม่สามารถจำหน่ายไปยังตลาดในชุมชน ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางที่จะแก้ไขก็ด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทรัพยากรธรณีจังหวัด สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ซึ่งสองหน่วยงาน ดังกล่าวอาจจะขอความช่วยเหลือด้านเอกสารหรือขอคำแนะนำ และช่วยเหลือในด้านการศึกษา แหล่งน้ำ ไปได้ สำหรับด้านการขาดงบประมาณในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ เช่น ยากำจัดศัตรูพืช และปุ๋ยนั้นโรงเรียนอาจจะประสานงานกับเกษตรจังหวัดหรือเกษตรอำเภอเพื่อขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าว ถ้าสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แล้วก็อาจจะช่วยให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับสภาพปัญหาซึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้สรุปไว้ว่าปัญหาดังกล่าวที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีหลายประการคือ ปัญหาความยากจนของผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนไม่มีเงินพอที่จะซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีเงินทองกันได้ พื้นที่โรงเรียนขาดแหล่งน้ำไม่เหมาะกับการเพาะปลูก ครูขาดความรู้ความชำนาญ เป็นต้น

ซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าชี้แนวทางแก้ไขดังกล่าวก็อาจจะแก้ไขปัญหาดังได้ในระดับหนึ่ง

การประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพพบว่ามีผลการประเมินผลทั้งก่อนการเรียน ระหว่างเรียน และสิ้นสุดการเรียน ซึ่งนับว่ามีวิธีดำเนินการประเมินผลที่สอดคล้องกับวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติในการประเมินผลไว้ว่าวิธีการประเมินผลกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ อาจใช้วิธีกว้าง ๆ ได้ 4 วิธีคือ การสังเกต การใช้แบบทดสอบ การสัมภาษณ์ และการตรวจผลงาน และการประเมินผลนั้นจะประเมินตั้งแต่ก่อนการเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อการเรียนจบหรือสิ้นสุดลง

จากผลการวิจัย พบว่าปัญหาการประเมินผลการเรียนการสอนได้แก่ ครูขาดงบประมาณในการจัดทำเครื่องมือ และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล ซึ่งสาเหตุอาจจะเนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในด้านการวัดผลมาโดยตรง และขาดการสนับสนุนจากต้นสังกัดในการที่จะสนับสนุนให้ความรู้เพิ่มเติม ทางด้านการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครูผู้

สอน ซึ่งวิธีการแก้ไขประการหนึ่งก็คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในเรื่องการวัดผลประเมินผลก็อาจช่วยแก้ไขปัญหาในการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลไปได้ สำหรับปัญหาในด้านการขาดงบประมาณนั้น เป็นเรื่องของการบริหาร ซึ่งในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณนั้นย่อมขึ้นอยู่กับนโยบาย และการสนับสนุนของหน่วยเหนือ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า หากผู้บริหารสนใจศึกษาหลักการและวิธีการวางแผนเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ตลอดจนหลักการและวิธีการแบ่งงานกันทำ ก็จะสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

2.2.8 การนี้เทศติดตามผลการใช้แผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การนี้เทศติดตามผลการใช้แผนการสอน ผู้มีส่วนร่วมในการนี้เทศประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการนี้เทศก็ได้แก่แบบบันทึกการนี้เทศและแบบสังเกตการสอน สำหรับขั้นตอนการนี้เทศ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดลำดับขั้นตอนในการนี้เทศติดตามผลการใช้แผนการสอนนั้น ยังไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังนี้ กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานนี้เทศ แล้วสรุปและประเมินผลการนี้เทศ ปฏิบัติการนี้เทศตามปฏิทินปฏิบัติงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการลำดับขั้นตอนในการนี้เทศยังค่อนข้างจะสับสน และไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการนี้เทศ เช่น การสรุปผลและประเมินผลการนี้เทศ น่าจะกำหนดไว้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการนี้เทศ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนการนี้เทศของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้เสนอแนะไว้ว่าการประเมินผลและรายงานผลการนี้เทศเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการนี้เทศ ซึ่งสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานการรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนของการนี้เทศ เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการนี้เทศให้ดีขึ้น

ปัญหาการนี้เทศติดตามผลการใช้แผนการสอน ผลการวิจัยพบว่า มีเวลาไม่เพียงพอ เนื่องจากมีภารกิจด้านอื่นที่จะต้องทำ ผู้นี้เทศขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือและการจัดกิจกรรมการนี้เทศยังไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับประยงค์ จินดาวงศ์ (2527) ได้กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับการนี้เทศติดตามผลการเรียนการสอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพนั้นสาเหตุหนึ่งเนื่องจากศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ความชำนาญ เฉพาะในงานต่าง ๆ เช่นงานเกษตร งานบ้าน งานประดิษฐ์และงานช่าง นอกจากนี้ยังขาดงบประมาณและเครื่องมือในการนี้เทศ จากผลงานวิจัยของจงรักษ์ รัตนิษฐีย์ (2532) เกี่ยวกับปัญหาการนี้เทศพบว่าขาดการวางแผนการดำเนินงาน ประเมินผล ผู้นี้เทศจากภายนอกมีจำนวนน้อย ผู้นี้เทศไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปฏิทินปฏิบัติงาน และการสรุปรายงานผลยังไม่มียุรูปแบบข้อมูลที่ชัดเจน

3 การประเมินผลการใช้แผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ ขั้นตอนการประเมินผลการใช้แผนการสอนประกอบด้วยการจัดทำเครื่องมือ นำเครื่องมือออกไปประเมิน แล้วสรุปข้อมูลที่ได้จากการประเมิน จากผลการวิจัยดังกล่าวเห็นได้ว่า ผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศนั้น ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แผนการสอน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่อยู่ภายในโรงเรียนย่อมสามารถติดตามผลการใช้แผนการสอนของครูได้อย่างใกล้ชิด และสามารถจะติดตามได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นผลดีประการหนึ่งที่จะสามารถได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดได้มาก และชัดเจนยิ่งขึ้น และอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้บริหารมีหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่แล้ว ถ้าผู้บริหารได้รับการให้เข้าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แผนการสอนด้วยแล้ว ก็จะมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และทำให้โครงการบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การยึดจุดประสงค์ หลักการ โครงสร้างและแนวการใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ เป็นจุดเริ่มต้น และเป็นหลักในการประเมินผลปฏิบัติ เช่นนี้จะช่วยแก้ปัญหาได้ดีพอควร

ปัญหาการประเมินผล การใช้แผนการสอน จากการวิจัยพบว่ามีปัญหาด้านผู้ประเมินขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือ และระยะเวลาในการประเมินไม่เพียงพอ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาด้านระยะเวลาไม่พอนั้นผู้วิจัยเห็นว่าถ้ามีการกระจายผู้มีส่วนร่วมในการประเมินไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่นผู้บริหารโรงเรียน ให้มีส่วนร่วมในการประเมินด้วยแล้วก็จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ สำหรับผู้ประเมินขาดความรู้และทักษะในการประเมินนั้น สาเหตุหนึ่งก็อาจจะ เป็นเพราะผู้ประเมินไม่ได้สำเร็จการศึกษาในด้านการวัดผล และประเมินผลมาโดยตรง ดังนั้นวิธีการแก้ไขก็อาจจะทำได้โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้มาให้ความรู้เพิ่มเติมก็จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ในระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

ระดับจังหวัด

1. ควรมีการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้บริหารโรงเรียนได้เข้าใจถึงการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจนทุกขั้นตอน โดยมีการประสานร่วมกันทั้งสองทาง
2. ควรให้ผู้บริหารและผู้นำท้องถิ่นมีโอกาสทราบนโยบายแผนงานโครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนจะได้บริหารได้ตามนโยบาย และแผนงานของโครงการได้มากขึ้น สำหรับผู้นำท้องถิ่นจะได้ช่วยเหลือแนะนำโรงเรียน ได้ตรงตามนโยบาย แผนงานของโครงการได้ดียิ่งขึ้น
3. ควรจัดประชุมปฏิบัติการ/สัมมนาหรืออบรมให้ผู้บริหารและครุศึกษาคำความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนงานบ้านงานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่างให้ประสานสัมพันธ์กันทั้งสามงาน และการจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน และสหกรณ์โรงเรียน และการนิเทศภายในโรงเรียน
4. ควรวางแผนการติดตามประเมินผลทั้งในด้านการติดตามการดำเนินงานโครงการ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการประเมินโครงการเพื่อปรับปรุงมาตรฐาน การเรียนการสอนและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของโครงการ
5. ควรจัดทำเครื่องมือนิเทศและวางแผนการนิเทศให้ประสานสัมพันธ์กันทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและโรงเรียนเพื่อให้การดำเนินงานนิเทศได้ผลดีตามโครงการ และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ
6. ควรมีการสรุปผลการนิเทศและประเมินผลการใช้แผนการสอนไว้อย่างชัดเจน และเป็นแบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการให้ก้าวหน้าต่อไป
7. ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการทั้งในด้านวิทยากรและในด้านเอกสารที่เป็นความรู้ต่าง ๆ สำหรับประกอบการค้นคว้าเพิ่มเติม

ระดับอำเภอ

1. ควรมีการวางแผนการนิเทศติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
2. ในการนิเทศติดตามผลควรมีการบันทึก และสรุปผลการนิเทศไว้ทุกครั้ง สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการฯให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ระดับโรงเรียน

ผู้บริหาร

1. ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามโครงการไปยังบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อช่วยสนับสนุนด้านทรัพยากรท้องถิ่น และวิทยากรท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู เข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลกลุ่มวิชาการงาน และพื้นฐานอาชีพ
3. สนับสนุนให้มีการนำผลผลิตที่ได้จากการฝึกปฏิบัติของนักเรียนไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนภายในโรงเรียนแต่ละครั้งควรมีการบันทึก และสรุปผลการนิเทศทุกครั้ง

ครูผู้สอน

1. สนับสนุนให้นำผลงานของนักเรียนออกไปเผยแพร่ไปยังชุมชนให้มากขึ้น
2. ศึกษาวิธีการและเทคนิคในการสอนหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ เพื่อวิจัยในครั้งต่อไป

ควรวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพที่ครบวงจร